

Smaastykker.

1.

**Kong Christian VII.s egenhændige Forvisningsordre
for Dronning Caroline Mathilde (i Arkivet paa Breitenburg).**

Ved Louis Bobé.

Det af den lærde Henrik Rantzau i anden Halvdel af det sextende Aarhundrede samlede store og prægtige Bibliothek og den dertil knyttede værdifulde Haandskriftsamling, der paa hans Tid skaffede Breitenburg evropæisk Ry, gik, som bekjendt, til Grunde, da de Kejserslige under Wallenstein 29. Septbr. 1627 stormede og ødelagde Fæstningen og Slottet¹⁾. En Del Pergamentsbreve, udstedte af Johan og Henrik Rantzau, Skjøder, Adkomstbreve og Forskrivninger, der have været gjemte i et sikkert Skjulested, udgjøre nu alene Arkivets ældste Del. 1643 indtog Svenskerne Breitenburg og tilintetgjorde, hvad der imidlertid var bleven samlet. Først fra

---

¹⁾ Zeitschrift der Ges. f. schlesw. holst. lauenburg. Gesch. XI, 69 ff., XII, 192 ff., XIV, 305 ff. Opel, Der niedersächs. dänische Krieg, III, 306 ff. Det ses dog af en Aaret efter udstedt Kvittering i Arkivet, at man fra forskjellige Folk i Omegnen, særlig i Itzehoe, har opkjøbt ikke faa Bøger, der vare frelste fra Undergangen. Jvfr. den i Danske Kongers Historie 88 b (Rigsarkivet) opbevarede Beretning om Belejringen, dateret Crempe am 21 Septembris ao. 1627. Forf. er sikkert Heinrich Magens, f. 1595 † 1640, Amtsforvalter paa Breitenburg (Seestern-Pauly, Bericht über die milden Stiftungen in Holstein I, 133, Michelsen og Asmussens Archiv für Staats- u. Kirchengesch. III, 204, IV, 249).

dette Aar af er der Tale om Arkivalier af rent personligt Indhold, Embedspapirer, Familiebreve o. l. Til al Held er Statholder Grev Christian Rantzau og hans Søn Ditlevs Arkiver blevne bevarede i det store og hele som de maa antages at have henligget ved deres Død. Her findes saaledes Renskrifterne til Christian Rantzau's Relationer til det danske og gottorpske Hof samt Regeringen i Glückstadt, og i mange Fascikler hans Korrespondance med danske og fremmede Statsmænd, en Samling Breve fra Ulfeldt til ham fra Aarene 1637—62, Theodor Lentes Breve om Statsforandringen og Begivenhederne i Aarene 1660—61, Breve fra Svigersønnen, den senere Storkansler Frederik Ahlefeldt o. s. v., der indeholde ikke uvæsentlige Bidrag til Belysning af Tidens Historie, og hvoraf et Udvalg ved Ejeren Grev Otto Rantzau-Breitenburgs Imødekommenhed vil se Lyset.

I Slutningen af forrige Aarhundrede erhvervedes til Bibliotheket den bekjendte, flittige og dygtige Genealog O. H. Møllers efterladte Samlinger til den danske, slesvigske og holstenske Adels Historie. Her gjemmes bl. a. i mange Bind hans Samling af Ligprædikener, Bryllups- og Fødselsdagsvers samt Sørgedigte, blandt hvilke en stor Del hverken findes nævnte i Bibliotheca danica (III. Bd.) og ej heller ere bevarede i Bibliothekerne i Kiel, Hamborg eller Lybek.

Særlig Interesse knytter sig til et historisk Aktstykke, om hvilket der i Tidens Løb har været skrevet meget og fremført forskjellige Gisninger, men hvis Existens først nu er blevet bekjendt. Blandt en Pakke Papirer med Betegnelsen „Obbendorfer Akten“ findes den originale, paa fransk affattede Billet, hvorved Christian VII. d. 17. Jan. 1772 forviste Caroline Mathilde til Kronborg. Den formodede Ordlyd har først været optegnet i Suhms haandskrevne Efterretninger og er derfra vandret over i nyere danske og fremmede Skrifter. To andre samtidige, Gude og Driberg¹⁾, have meddelt Billettens Slutningspassus, der udtaler Ønsket om at Dronningen maa angre sin Brøde. Medens Suhms Text indeholder andre

¹⁾ Hist. Tidsskr. 4. R. II, 715 f.

Ord og Tanker end Originalens og nærmest beror paa egen eller andres Opfindelse, viser det sig, at Drieberg, der om Morgenen den 17. Januar holdt Vagt i Struensees Værelse, maa have kjendt Billettens Indhold.

Originalen, hvis Ægthed er utvivlsom, bestaar i et Folio-ark, paa hvis første Side læses, umiskjendelig med Kongens egen Haand:

Madame,

J'ai trouvé a propos de vous envoier a Cronbourg, comme vôtre conduite m'y oblige, J'en suis très faché, je n'en suis pas la cause, et je vous souhaite un répentir sincère.

Christian.

Tilvenstre under den sidste Linje af Billetten staar med en fremmed Hand „ce 17de Jan: 1771“ (!). Under Kongens Navn sammes Kabinetssegl i rødt Lak. Det to Gange sammenfoldede Ark er gjemt i en Konvolut uden paa hvilken læses:

Originalh Piece von 17^{en} januar 1771 (!),

welche Ihro May: der K. Christ 7te Eigenhendig Unter, ja Selbst geschrieben hatt an der Königin Matilde welche aber Solche von Sich geworfen, da Gr. R. ¹⁾ Ihr Solche zu gestelt hatte, dardurch Sie das tinte Fass umgeworfen, aus welchen der Gr. R. Es wieder zu Sich genohmen, und da Er es getrocknet der Königin wieder gegeben, wie diese Es aber nicht haben wollen, Solche bei sich gesteckt, und abzugeben vergessen, Selbige aber Mit Sich genohmen und da Er gestorben wahr, Seiner gemahlin zu henden gekommen, dieselbe mir Solche im Septbr. 1791 zu Oppendorf gegeben.

Udskriften paa Konvoluten viser sig at være skreven af Grev August Wilhelm Frantz Rantzau (f. 1768, d. 1849), der 1847, to Aar før sin Død, arvede Herskabet Breitenburg, og er den nuværende Besidders Bedstefader, fra hvem der foreligger en Række haandskrevne Dagbøger, i hvilke Haandskriften viser en nøje Overensstemmelse med Skriftrækkene i de ovenanførte Linjer. Schack Carl Rantzau, død 21. Januar

¹⁾ o: Graf Rantzau.

1789 i Ménerbes¹⁾ havde i Ægteskab med Catharine Rigs-grevinde Rantzau, død 1792, erhvervet Godserne Obbendorf, Schönhorst og Büroau.

Den nederste Halvdel af Arkets fjerde og sidste Side er overhældt med Blæk, der, som nævnt, skal være fremkommet ved at Dronningen i sin Forbitrelse havde væltet Blækhuset over Skrivelsen. Lieutenant C. F. Bech, der var Øjenvidne ved Dronningens Fængsling, fortæller, at Grev Rantzau lod hende overrække Ordren gennem en Kammerjomfru, hvorefter han fulgte denne ind i Dronningens Soveværelse og bad hende gjennemlæse Skrivelsen, som hun holdt i Haanden, for at forvise sig om at den var skrevet med Kongens Haand. Dronningen skal da have slængt den hen paa Bordet med „en Slags Arrighed“²⁾.

Det maa antages, at Kongen kun har renskrevet Ordren efter en ham forelagt Konzept. Skrifttrækkene er i Sammenligning med hans talrige egenhændige Vedtegninger, der findes i Kancelliets og Rentekamrets Forestillingsprotokoller, paafaldende smukke. Med Undtagelse af en svag opadgaaende Tendens i Linjerne bærer Skriften ikke Vidne om den Ængstelse og Uro, der maa have grebet ham.

2.

Er Kongeloven fra 1665 eller fra 1668?

Ved J. A. Fridericia.

Det vil erindres, at afdøde A. D. Jørgensen i sin *Peter Schumacher Griffenfeld* (Kbh., 1893, I, 199 ff., 473 ff.) fremsatte den Paastand, at Kongeloven i Virkeligheden var 3 Aar yngre end den udgiver sig for, idet den, skønt den bærer

¹⁾ Hist. Tidsskr. 6. R. III, 732. Thümmel, Reise in die mittäglichen Provinzen von Frankreich, IV, 64 f.

²⁾ Hist. Tidsskr. 3. R. VI, 95.